

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ
БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГ»**

Харків
2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ФІНАНСОВИЙ
БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГ»**

для студентів

другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Бізнес-консалтинг»
заочної форми навчання

Харків
2019

Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансовий бізнес-консалтинг» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-консалтинг» заочної форми навчання / уклад. Л. В. Нечипорук. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 53 с.

У к л а д а ч Л. В. Нечипорук

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 1 від 15. 01. 2019 р.)*

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

1. ЗАГАЛЬНІ ПОРАДИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий бізнес-консалтинг» є здобуття основ надання комплексу послуг щодо оптимізації фінансового управління в умовах невизначеності та ризику для виявлення додаткових джерел фінансування, зростання прибутковості бізнесу.

Головні завдання:

- засвоєння теорії ризику та практичне її застосування у великих економічних системах в умовах невизначеності та ризику;
- оволодіння методами: оцінки ризиків, які дають змогу оцінити рівень конкретного виду ризику за певним напрямом підприємницької діяльності та визначити конкретні шляхи його зниження; проведення фінансової експертизи;
- набуття основ прийняття ефективних управлінських рішень: у ситуаціях невизначеності та ризику і формування фінансової політики організації; щодо пошуку джерел фінансових ресурсів, оптимізації управління капіталом організації, страхового захисту;
- оптимізація фінансових відносин з клієнтами і кредиторами, з господарюючими суб'єктами, державними органами щодо управління податками.

У структурі дисципліни «Фінансовий бізнес-консалтинг» виокремлено два змістових модулі. Перший присвячено дослідженню теоретичного підґрунтя фінансового бізнес-консалтингу. Метою опрацювання матеріалу першого модуля є опанування теорії фінансових відносин, визначення специфіки фінансової системи та фінансової безпеки, фінансів фірми (підприємства), що є методологічною основою поглибленого розуміння економіко-правових засад організації фінансового бізнес-консалтингу як виду послуг в умовах невизначеності та ризику, що налаштовані на оптимізацію фінансового стану підприємства.

Другий модуль «Основні напрями фінансового бізнес-

консалтингу» містить теми прикладного характеру. Його предметом є: консалтинг щодо оптимізації оподаткування; фінансовий бізнес-консалтинг щодо використання інструментів фінансового ринку та бізнес-консалтинг щодо фінансової нестабільності за інтернаціоналізації фінансової сфери.

Ключові положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні стратегічного бізнес-консалтингу, міжнародного бізнес-консалтингу, кадрового бізнес-консалтингу, консалтингу бізнес-проектів.

Кращій підготовці до занять і більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу сприяє виконання завдань для самостійної роботи: формулювання відповідей на питання теоретичні і тестові для самоконтролю, виконання практичних завдань, підготовка рефератів, опрацювання рекомендованої літератури.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Модуль І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО БІЗНЕС- КОНСАЛТИНГУ

Тема 1. Сутність фінансового бізнес-консалтингу

План

1. Фінансовий бізнес-консалтинг як вид послуг.
2. Фінанси. Функції фінансів. Фінансові відносини. Інтереси суб'єктів фінансових відносин.
3. Фінансовий бізнес-консалтинг в умовах невизначеності та ризику.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність фінансового бізнес-консалтингу.
2. Визначте особливості фінансового бізнес-консалтингу як виду послуг.
3. Які функції виконують фінанси?
4. Яку роль фінанси відіграють у суспільстві?
5. Специфічні ознаки фінансових категорій. Як фінансові категорії проявляються на практиці?
6. Охарактеризуйте особливості історичного розвитку системи фінансових категорій.
7. Обґрунтуйте спільність і відмінність фінансів з такими категоріями, як «гроші», «ціна», «заробітна плата» і «кредит».
8. Порівняйте інтереси суб'єктів фінансових відносин.
9. За якими критеріями здійснюється класифікація фінансових ресурсів?
10. У чому полягає специфіка фінансового бізнес-консалтингу в умовах невизначеності та ризику?
11. Сутність та складові фінансового ризику.

12. Визначте особливості комплексної консультативної послуги з перевірки належної сумлінності – Дью Ділідженс (Due Diligence, DueD, DDG).

Практичні завдання

1. *Доповніть пропущені слова текстового завдання:*

а) фінансові відносини – це ... відносини, які пов'язані з ... формуванням та використанням централізованих та ... для задоволення суспільних, колективних та індивідуальних потреб;

б) фінанси є продуктом еволюції суспільних відносин, продуктом ..., а тому – історичною категорією.

2. *Доповніть пропущені слова текстового завдання:*

а) фінансові ресурси – це ..., які створюються у процесі розподілу, перерозподілу та використання ... та зосереджені у відповідних фондах або у нефондовій формі;

б) витрати як фінансова категорія являє собою частину ... між різними суб'єктами з приводу використання ....

3. *Доповніть пропущені слова текстового завдання:*

а) фінанси визначають як ..., що виникають з приводу ... валового внутрішнього продукту, а за певних умов і національного багатства з метою... для забезпечення розширеного відтворення та задоволення суспільних потреб;

б) доходи як фінансова категорія являє собою частину ... між різними суб'єктами з приводу формування ... .

Тестові питання

1. *Функціями фінансів є:*

а) соціальна, забезпечуюча;

б) фіскальна, розподільча, регулююча;

в) контрольна, економічна, стимулююча;

г) розподільча, відтворювальна;

д) розподільча, контрольна.

2. Об'єктивними передумовами функціонування фінансів є:

- а) товарно-грошові відносини, існування держави, дія економічних законів;
- б) існування держави, дія закону вартості, потреби розширеного відтворення;
- в) економічний розвиток суспільства, дія економічних законів, потреби розширеного відтворення;
- г) товарно-грошові відносини, дія економічних законів;
- д) економічні відносини, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції.

3. Суть розподільчої функції охоплює:

- а) контроль за розподілом і перерозподілом валового внутрішнього продукту та національного доходу;
- б) розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту та національного доходу;
- в) розподіл і перерозподіл матеріальних та трудових ресурсів;
- г) розмежування доходів між ланками бюджетної системи;
- д) створення централізованих і децентралізованих фондів.

4. Первинний розподіл ВВП – це:

- а) розподіл доданої вартості та формування первинних доходів суб'єктів розподілу;
- б) створення централізованих і децентралізованих фондів;
- в) перерозподіл доходів між сферами матеріального і нематеріального виробництва, галузями, територіями, верствами населення через бюджетну систему;
- г) контроль за розподілом і перерозподілом валового внутрішнього продукту та національного доходу;
- д) серед наведених немає правильної відповіді.

5. Суть контрольної функції фінансів полягає у:

- а) контролі за ефективністю використання банківського кредиту;
- б) контролі за формуванням централізованих фондів

грошових коштів;

в) тому, що фінанси виступають інструментом контролю за формуванням і використанням доходів суб'єктів фінансових відносин;

г) контролі за доходами юридичних осіб;

д) серед переліченого немає правильної відповіді.

6. Фінансовий консультант (оцінювач бізнесу) – це фахівець, який:

а) здійснює всебічне дослідження діяльності компанії-клієнта, її фінансового стану і становища на ринку;

б) проводить ризик-аудит діяльності організації, оцінку ризиків кредитних портфелів, перевірку кредитних досьє клієнта;

в) здійснює діяльність, що полягає у визначенні у грошовому вираженні вартості бізнесу загалом, окремих активів, об'єктів інтелектуальної власності;

г) здійснює контроль за доходами юридичних осіб;

д) серед наведених немає правильної відповіді.

7. Фінансовий консультант (аналітик) – це фахівець, який:

а) здійснює всебічне дослідження діяльності компанії-клієнта, її фінансового стану і становища на ринку;

б) проводить ризик-аудит діяльності організації, оцінку ризиків кредитних портфелів, перевірку кредитних досьє клієнта;

в) здійснює діяльність, що полягає у визначенні у грошовому вираженні вартості бізнесу загалом, окремих активів, об'єктів інтелектуальної власності;

г) здійснює контроль за доходами юридичних осіб;

д) серед зазначених немає правильної відповіді.

8. Фінансовий консультант (ризик-аналітик) – це фахівець, який:

а) здійснює всебічне дослідження діяльності компанії-клієнта, її фінансового стану і становища на ринку;

б) проводить ризик-аудит діяльності організації, оцінку

ризиків кредитних портфелів, перевірку кредитних досьє клієнта;

в) здійснює діяльність, що полягає у визначенні у грошовому вираженні вартості бізнесу загалом, окремих активів, об'єктів інтелектуальної власності;

г) здійснює контроль за доходами юридичних осіб;

д) серед перерахованого немає правильної відповіді.

9. Фінансовий бізнес-консалтинг не спрямований на вирішення таких поточних завдань:

а) забезпечення збалансованості надходження грошових коштів;

б) забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства;

в) забезпечення достатнього рівня рентабельності і продажів за рахунок гнучкої цінової політики і зниження витрат;

г) забезпечення оптимізації технології виробництва товарів та послуг;

д) серед наведеного немає правильної відповіді.

10. Фінансовий бізнес-консалтинг не спрямований на вирішення таких стратегічних завдань:

а) максимізацію прибутку підприємства;

б) забезпечення інвестиційної привабливості підприємства;

в) забезпечення фінансової стійкості у довгостроковому періоді;

г) сплату максимальних податків;

д) серед перерахованих немає правильної відповіді.

Список рекомендованих джерел

Говорушко Т. А., Климаш Н. І., Багацька К. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Олійник В. Я., Шевченко Н. І., Даценко В. В., Дем'яненко І. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. 282 с.

Теорія фінансів: підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учб. літ., 2010. 576 с.

Фінанси: підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. І. О. Лютого. Київ: Ліра-К, 2017. 720 с.

Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія / за ред. І. О. Бланка. Київ: КНТЕУ, 2011. 343 с.

Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / І. Г. Ганечко, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць та ін. Київ: КНТЕУ, 2015. 244 с.

Методичні поради

Розглядаючи перше питання, слід звернути увагу на те, що для сучасного суспільства характерно явище, що отримало назву «фінансизація економіки», яке проявляється як проникнення фінансових відносин в усі сфери суспільної діяльності, посилення їх самостійності, незалежності від господарської діяльності, при цьому збільшується частка фінансового сектору в економіці передових країн і світовій економіці загалом, зростає роль фінансових інститутів. Під фінансовим консалтингом прийнято розуміти комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності фінансового управління з урахуванням використання усіх фінансових ресурсів організації-клієнта.

Консультанти з фінансового управління надають допомогу у вирішенні таких основних завдань: формування фінансової політики; проведення фінансової експертизи; пошук джерел фінансових ресурсів; аналіз і підвищення поточної фінансової ефективності діяльності суб'єктів господарювання; зміцнення фінансового становища; досягнення фінансової стійкості і незалежності суб'єктів господарювання; оптимізація управління капіталом організації, фінансових відносин з клієнтами і кредиторами, господарюючими суб'єктами, державними органами, управління податками, бухгалтерського та управлінського обліку; упровадження передових методів фінан-

сового менеджменту в умовах невизначеності та ризику.

Варто враховувати, що розрізняють такі види фахівців із фінансового консультування: фінансовий консультант (аналітик), який здійснює всебічне дослідження діяльності компанії-клієнта, її фінансового стану і становища на ринку; ризик-аналітик проводить ризик-аудит діяльності організації, оцінку ризиків кредитних портфелів, перевірку кредитних досьє клієнта; оцінювач бізнесу, діяльність якого полягає у визначенні у грошовому вираженні вартості бізнесу загалом, окремих активів, об'єктів інтелектуальної власності.

У другому питанні варто усвідомити суть фінансів як економічної категорії, що пов'язана з економічними відносинами у процесі створення і використання грошових фондів, тобто для фінансів завжди необхідні товарно-грошові відносини. Фінансові відносини являють собою органічну складову економічних відносин, що відображають грошові зв'язки між суб'єктами економіки на різних рівнях. Відповідно до інтересів суб'єктів фінансових відносин виділяються державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання та фінанси домогосподарств. Доцільно зосередитися на визначенні змісту *фінансового механізму*, під яким розуміють сукупність форм, методів та важелів, за допомогою яких забезпечується процес суспільного відтворення, здійснюються: розподільчі і перерозподільні фінансові відносини, вплив на соціально-економічний розвиток суспільства. *Складовими фінансового механізму є фінансове забезпечення та фінансове регулювання*. Важливе місце у системі фінансового регулювання посідають фінансове планування і фінансовий контроль.

У межах третього питання слід навчитися розрізняти ситуацію ризику та невизначеності. Ситуація невизначеності характеризується тим, що ймовірність настання результатів рішень або подій у принципі не може бути встановлено. Ситуацію ризику можна охарактеризувати як різновид невизначеності, коли настання тієї чи іншої події ймовірне, причому існує об'єктивна можливість кількісно оцінити відповідну

ймовірність. Варто враховувати, що в умовах невизначеності та ризику набуває поширення така комплексна консультативна послуга, як *перевірка належної сумлінності* – Дью Ділідженс (Due Diligence, DueD, DDG), що передбачає вивчення організації, її загальної системи управління, фінансового менеджменту, аналіз наявних угод, договорів, фінансових звітів, зобов'язань, інвестиційних можливостей. Слід розрізняти такі види проведення Дью Ділідженс: фінансовий аналіз (financial due diligence); податковий аналіз (tax due diligence); правова експертиза (legal due diligence).

Тема 2. Фінансова система та консалтинг щодо аспектів фінансової безпеки

План

1. Фінансова система: сутність та складові.
2. Страхування. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Страховий ринок. Страхова послуга.
3. Консалтинг щодо аспектів фінансової безпеки. Складові фінансової безпеки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Сутність та мета фінансової політики.
2. Які завдання дозволяє вирішити проведення фінансової політики?

3. Які складові формують фінансову політику?
4. Чи існує, на Вашу думку, пріоритетність окремих елементів фінансової політики на різних етапах економічного циклу розвитку держави?
5. Які існують підходи щодо розуміння сутності фінансової системи?
6. Охарактеризуйте сфери і ланки фінансової системи.
7. Якою є роль різних сфер та ланок фінансової системи в умовах адміністративної, перехідної та ринкової економік?
8. Які елементи формують систему управління фінансами?
9. Обґрунтуйте взаємозв'язок органів фінансового управління фінансовою системою з її сферами та ланками.
10. Які складові фінансової безпеки Вам відомі?

Практичні завдання

1. У наведеній нижче таблиці 1 оберіть правильні відповіді.

Таблиця 1

Код завдання	Текст завдання	№ відповіді	Відповідь
А	Сфера фінансової системи – це	1	грошові кошти як елемент економічно-господарського обороту
		2	узагальнена за певними ознаками сукупність фінансових відносин
		3	сукупність фондів фінансових ресурсів та взаємозв'язок між ними
		4	виокремлена за певною ознакою частина фінансових відносин

Б	Яка зі складових не належить до сфери міжнародних фінансів	1	фінанси іноземних компаній та фізичних осіб
		2	міжнародний фінансовий ринок
		3	державні і місцеві бюджети
		4	державні цільові фонди

2. *Доповніть пропущені слова текстового завдання:*

фінансова система – це сукупність ... , що мають особливості у створенні та використанні ... фондів фінансових ресурсів, які зосереджені у розпорядженні держави, нефінансового сектору економіки, окремих фінансових інститутів і населення для виконання покладених на неї ..., а також для задоволення економічних та соціальних потреб.

3. Майно застраховане на суму 310 000 грн. Умовами страхової угоди передбачено франшизу 3 %. Розрахуйте розмір страхових виплат за умовної та безумовної франшизи, якщо: а) збиток страхувальника складає 45600 грн; б) збиток страхувальника складає 85000 грн.

Тестові питання

1. *За внутрішньою будовою фінансова система – це:*

- а) система грошових відносин тієї чи іншої держави;
- б) сукупність фінансових органів та інституцій, яка характеризує систему управління фінансами;
- в) сукупність фондів фінансових ресурсів та взаємозв'язок між ними;
- г) система органів державного правління;
- д) сукупність відокремлених і взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми і методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

2. За організаційною структурою фінансова система – це:

- а) сукупність фінансових органів та інституцій, яка характеризує систему управління фінансами;
- б) сукупність фінансових органів та інституцій, які управляють грошовими потоками;
- в) сукупність фондів фінансових ресурсів та взаємозв'язок між ними;
- г) сукупність відокремлених і взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, які відображають специфічні форми і методи розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту;
- д) система органів державного правління.

3. Фінансова система за внутрішньою будовою складається з таких елементів:

- а) рівнів, сфер та ланок;
- б) етапів та ланок;
- в) сфер та ланок;
- г) рівнів та ланок;
- д) органів і інститутів.

4. Головною метою фінансової політики є:

- а) перерозподіл фінансових ресурсів між окремими верствами населення, галузями, регіонами;
- б) забезпечення фінансовими ресурсами реалізації державних програм економічного та соціального розвитку;
- в) управління фінансовою діяльністю держави та інших суб'єктів економіки внутрішніми заходами;
- г) встановлення раціонального, з погляду держави, розподілу та використання фінансових ресурсів;
- д) серед наведених немає правильної відповіді.

5. Фінансова система – це:

- а) фінанси держави;
- б) державний бюджет;
- в) сукупність децентралізованих фінансів;

- г) грошові фонди разом з банківською системою;
- д) серед наданих немає правильної відповіді.

6. Дефіцит державного бюджету створюється, коли:

- а) сума активів держави перевищує розміри його зобов'язань;
- б) сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень;
- в) витрати держави скорочуються;
- г) сума податкових надходжень скорочується;
- д) серед перелічених немає правильної відповіді.

7. Стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів – це:

- а) бюджетна безпека;
- б) грошово-кредитна безпека;
- в) валютна безпека;
- г) боргова безпека;
- д) безпека страхового ринку.

8. Стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів та таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення, – це:

- а) бюджетна безпека;
- б) грошово-кредитна безпека;
- в) валютна безпека;
- г) боргова безпека;
- д) безпека страхового ринку.

9. Стан курсоутворення, що створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, інтеграції

України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках, – це:

- а) бюджетна безпека;
- б) грошово-кредитна безпека;
- в) валютна безпека;
- г) боргова безпека;
- д) безпека страхового ринку.

10. Рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи, – це:

- а) бюджетна безпека;
- б) грошово-кредитна безпека;
- в) валютна безпека;
- г) боргова безпека;
- д) безпека страхового ринку.

Список рекомендованих джерел

Власюк О. С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія. Київ: НІСД, 2014. 432 с.

Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. монографія. Київ: Нац. акад. управління, 2010. 232 с.

Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: розпорядження КМУ від 15.08.2012 р. № 569-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-p>

Концепція фінансової безпеки України (проект). URL: www.u-fin.com.ua/konceptcia/008.doc

Луцик-Дубова Т. О. Основні пріоритети зміцнення фі-

нансової безпеки України. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Екон. науки. 2012. Вип. 22(2). С. 277–283.

Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / за ред. В. М. Геєця. Харків: ІНЖЕК, 2006. 240 с.

Нечипорук Л. В. Посилення загроз фінансовій безпеці держави в умовах фінансової глобалізації. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С. 281–298.

Смоквіна Г. А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 3. С. 30–36.

Сухоруков А. І. Система економічної безпеки держави / за заг. А. С. Сухорукова; Нац. ін-т міжнар. безпеки при РНБО України. Київ. 2010. 685 с.

Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. А. О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

Методичні поради

Розгляд першого питання слід розпочати з усвідомлення того, що взаємозв'язок сфер і ланок фінансових відносин, у процесі яких утворюються і використовуються фонди грошових коштів, складає *фінансову систему країни*. Слід розрізнити фінансову систему у широкому і вузькому розумінні. Фінансова система у широкому розумінні – це сукупність фінансових відносин у країні. У вузькому – це система фінансових закладів і організацій разом зі структурними підрозділами державної податкової служби. Соціально-економічний зміст, функції і структура цих інститутів визначаються державною економічною політикою.

Необхідно зрозуміти, що складовою фінансової системи

є *страхування*, під яким розуміють систему економічних відносин, що включає сукупність форм і методів формування цільових коштів та їх використання на відшкодування збитків за різних непередбачених несприятливих явищ (ризиків), а також на надання допомоги громадянам при настанні певних подій у їх житті. Страхування є досить ефективним методом управління ризиком. Зазначені відомості доцільні для оптимізації діяльності організації зі страхових послуг.

Консалтинг щодо аспектів фінансової безпеки є важливим з точки зору всіх суб'єктів економіки, якими є домогосподарства, підприємства та держави. Умови досягнення фінансової безпеки держави впливають на регуляторні правила, яких мають дотримуватися як домогосподарства, так і фірми. Тому цей консалтинг має ґрунтуватися на усвідомленні сутності та складових саме фінансової безпеки держави.

Після розгляду зазначених питань слід винести, що фінансова безпека держави, по-перше, – це важлива складова економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери, по-друге, – це стан захищеності та стійкості розвитку фінансових відносин, що формуються на різних рівнях і у різних сферах фінансової системи, що досягається шляхом реалізації заходів з нейтралізації як внутрішніх, так і зовнішніх загроз.

Тема 3. Фінансовий бізнес-консалтинг функціонування суб'єктів господарювання

План

1. Фінанси фірми (підприємства). Фінансові ресурси підприємства.
2. Фінансові результати діяльності підприємства. Консалтинг щодо оптимізації фінансового стану підприємства.
3. Форми фінансово-промислових корпоративних об'єднань (ФПКО). Види фінансових груп. Специфіка злиттів та поглинань M&A (Mergers & Acquisitions).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте систему внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин на підприємстві.
2. Дайте характеристику видів діяльності та грошових надходжень підприємств.
3. Наведіть визначення доходів, витрат і прибутку підприємства.
4. Назвіть види прибутку.
5. У чому полягають особливості формування та розподілу прибутку?
6. Які неприбуткові організації Ви знаєте?
7. Опишіть особливості створення, формування майна, відповідальності засновників, управління та фінансової роботи на підприємствах різних організаційно-правових форм.

Практичне завдання

Визначте розмір валового прибутку на підставі даних

про фінансово-господарську діяльність підприємств, наведених у таблиці 2.

Таблиця 2

№ з/п	Показник	Підприємства		
		А	Б	В
1	Виручка від реалізації, тис. грн	273000	321420	359000
2	Собівартість реалізованої продукції	163800	204800	225340
3	Акцизний податок, тис. грн	27800	-	18920
4	Адміністративні витрати, тис. грн	4800	6200	7960
5	Фінансові доходи підприємства, тис. грн	32600	19600	30680
6	Фінансові витрати, тис. грн	11500	12080	16432
7	Амортизаційні відрахування, тис. грн	17740	15760	20280
8	Доходи від реалізації оборотних активів, тис. грн	19600	24600	26180
9	Дохід від операційної оренди, тис. грн	11380	20340	9600
10	Витрати на збут, тис. грн	7680	5980	10200
11	Дохід від спільної діяльності, тис. грн	18900	21400	-
12	Одержано штрафи та неустойки, тис. грн	2400	6010	5400
13	Втрати від надзвичайних подій, тис. грн	3340	4700	8220

Тестові питання

1. До складу фінансів суб'єктів господарювання входять:

- а) ринок кредитних ресурсів;
- б) фінанси самозайнятого населення;
- в) фінанси комерційних підприємств і організацій;
- г) ринок цінних паперів;
- д) ринок грошей.

2. Капітал, створений шляхом накопичення прибутку фірми, – це її:

- а) основний капітал;
- б) власний капітал;

- в) інтелектуальний капітал;
- г) оборотний капітал;
- д) залучений капітал.

3. Витрати від операційної діяльності включають:

- а) витрати, що формують собівартість реалізованої продукції;
- б) адміністративні витрати;
- в) витрати на збут та інші операційні витрати;
- г) витрати, що формують собівартість реалізованої продукції; адміністративні витрати; витрати на збут та інші операційні витрати;
- д) адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

4. Головною метою фінансового бізнес-консалтингу щодо діяльності підприємства є:

- а) забезпечення максимізації добробуту власників підприємства у поточному і перспективному періодах;
- б) комплексний характер формування управлінських рішень;
- в) високий динамізм управління; варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень;
- г) орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства;
- д) серед наведених немає правильної відповіді.

5. У процесі реалізації своєї головної мети фінансовий бізнес-консалтинг щодо діяльності підприємства спрямований на вирішення основних завдань:

- а) забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до завдань розвитку підприємства у майбутньому періоді;
- б) забезпечення максимізації прибутку підприємства при рівні фінансового ризику, що передбачається;
- в) забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику

при рівні прибутку, що передбачається;

г) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;

д) усі надані відповіді правильні.

6. Фінансова політика підприємства складається з таких елементів (частин):

а) кредитна політика – політика у взаєминах з банками або щодо кредитів взагалі;

б) політика щодо управління витратами (метод регулювання витрат, класифікація витрат, частка постійних витрат у собівартості);

в) облікова політика, податкова політика та податкове планування (необхідно мінімізувати податкові платежі, але не на шкоду іншим напрямам, виробництвом); дивідендна політика;

г) політика управління грошовими коштами (у тому числі оборотними активами) та інвестиційна політика (найбільш ефективна з фінансової точки зору);

д) усі зазначені відповіді правильні.

7. Політика підприємства щодо управління витратами (метод регулювання витрат, класифікація витрат, частка постійних витрат у собівартості) є складовою:

а) кредитної політики;

б) податкової політики;

в) інвестиційної політики;

г) політики управління грошовими коштами;

д) фінансової політики.

8. Політика підприємства щодо оптимізації податкових платежів є складовою:

а) кредитної політики;

б) управління витратами;

в) інвестиційної політики;

- г) політики управління грошовими коштами;
- д) фінансової політики.

9. *Політика підприємства щодо оптимізації взаємовідносин з банками або щодо кредитів взагалі є складовою:*

- а) управління витратами;
- б) податкової політики;
- в) інвестиційної політики;
- г) політики управління грошовими коштами;
- д) фінансової політики.

10. *Ефективне управління фінансовою діяльністю підприємства забезпечується реалізацією ряду принципів:*

- а) інтегрованістю із загальною системою управління підприємством;
- б) комплексним характером формування управлінських рішень;
- в) високим динамізмом управління та варіативністю підходів до розробки окремих управлінських рішень;
- г) орієнтованістю на стратегічні цілі розвитку підприємства;
- д) усі надані відповіді правильні.

Список рекомендованих джерел

Олійник В. Я., Шевченко Н. І., Даценко В. В., Дем'яненко І. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. 282 с.

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 23.03.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення 26.02.2018).

Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія / за ред. І. О. Бланка; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ: КНТЕУ, 2011. 343.

Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практи-

чних завдань: навч. посіб. / І. Г. Ганечко, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць та ін. Київ: КНТЕУ, 2015. 244 с.

Методичні поради

З метою оптимізації фінансового бізнес-консалтингу функціонування суб'єктів господарювання слід визначити специфіку фінансів підприємств та організацій, яка полягає у тому, що через них мобілізуються кошти й створюються фонди фінансових ресурсів не для подальшого перерозподілу, як це має місце у сфері державних фінансів, а для обслуговування процесу виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг.

Слід зосередити увагу на з'ясуванні основних складових фінансових відносин: формування статутного капіталу підприємства (надходження пайових внесків, випуск акцій); утворення та розподіл доходів, прибутку (проведення розрахунків з поставальниками, покупцями); сплата податків та інших обов'язкових платежів, надходження субсидій, дотацій з бюджетів різних рівнів; одержання і погашення кредитів, сплата страхових внесків, отримання страхових відшкодувань; розміщення і зберігання коштів у кредитно-банківській системі, на фондовому ринку, інвестування та одержання доходів; внутрішньовиробничий розподіл грошових коштів (виплата заробітної плати, відшкодування вартості спожитих основних та оборотних фондів, формування резервів, сплата дивідендів) тощо.

Зауважимо, що консалтинг щодо фінансового стану підприємства здійснюється з метою своєчасного виявлення і подолання недоліків його фінансової діяльності та досягнення максимально можливих результатів як у поточному періоді, так і у довгостроковій перспективі. Фінансовий стан підприємства – це його здатність своєчасно здійснювати платежі та фінансувати свою діяльність на розширеній основі, яка полягає у забезпеченні діяльності фінансовими ресурсами, їх раціональному використанні, платоспроможності та фінансовій стійкості підприємства. Фінансово-економічний стан залежить від результатів операційної, інве-

стиційної та фінансової діяльності підприємства.

До основних напрямів аналізу фінансового стану підприємства відносять: економічну оцінку структури балансу підприємства; аналіз ділової активності підприємства; аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз фінансових результатів і прибутковості (рентабельності) діяльності підприємства.

Фінансовий бізнес-консалтинг спрямований на вирішення фінансових стратегічних завдань: максимізацію прибутку підприємства, забезпечення інвестиційної привабливості підприємства, фінансової стійкості у довгостроковому періоді; поточних цілей (завдань): забезпечення збалансованості надходження грошових коштів (платоспроможності та ліквідності підприємства), достатнього рівня рентабельності і продажів за рахунок гнучкої цінової політики і зниження витрат; запобігання банкрутству і великим фінансовим невдачам.

Усі завдання тісно пов'язані між собою і вирішуються у рамках фінансової політики підприємства. Фінансова політика підприємства складається з таких елементів (частин): облікова політика; кредитна політика – політика у взаєминах з банками або щодо кредитів взагалі; політика щодо управління витратами (метод регулювання витрат, класифікація витрат, частка постійних витрат у собівартості); податкова політика та податкове планування (необхідно мінімізувати податкові платежі, але не на шкоду іншим напрямам, виробництвам); дивідендна політика; політика управління грошовими коштами (у тому числі оборотними активами); інвестиційна політика (найбільш ефективна з фінансової точки зору). Будь-яке підприємство чи організація, які бажають збільшити прибуток, повинні планувати свою діяльність. У процесі планування виробничої і комерційної діяльності підприємству потрібен ефективний зворотний зв'язок, зокрема отримання кількісних даних про результати своєї роботи, контроль за станом майна, капіталу і прибутку. При цьому важливе значення має його фінансова стабільність.

Зверніть увагу, що завдяки оптимізації фінансового стану підприємства можуть утворюватися різні форми фінансово-

промислових корпоративних об'єднань (ФПКО). Врахуйте, що метою створення ФПГ можна вважати: підвищення ефективності діяльності окремих підприємств – учасників групи на основі об'єднання та раціонального використання матеріальних, технологічних, фінансових та інформаційних ресурсів; розвиток діючих і створення нових економічних відносин; реалізацію інвестиційних проектів; підвищення конкурентоспроможності продукції; розширення ринків збуту та появу робочих місць; проведення активної товарної політики; забезпечення безперебійних поставок і збуту продукції, структурної перебудови національної економіки, підвищення ефективності її управління, планування і регулювання; ріст експортного потенціалу і конкурентоспроможності українських підприємств.

Модуль II. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ

Тема 4. Податкова система держави. Консалтинг щодо оптимізації оподаткування

План

1. Податки. Податкова система. Податкові відносини. Принципи оподаткування. Функції податків.
2. Прямі податки та непрямі податки.
3. Державні податки. Місцеві податки та збори.
4. Фіскальна політика. Консалтинг щодо оптимізації оподаткування.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення категорії податків. Обґрунтуйте їх значення у фінансовій системі держави.
2. Назвіть основні елементи податку. Продемонструйте на прикладі відмінність між суб'єктом і носієм податку.
3. Охарактеризуйте й обґрунтуйте взаємозв'язок і суперечливість функцій податку.
4. Як класифікуються податки? Чим визначається співвідношення прямих і непрямих, загальнодержавних і місцевих податків у державі?
5. Які податки і збори відносять до загальнодержавних? До місцевих?
6. Структуруйте систему оподаткування у розрізі оподаткування фізичних і юридичних осіб.
7. Які основні функції виконують податки? Які Ви знаєте інші функції податків?
8. За якими ознаками класифікуються податки?
9. Дайте характеристику прямих і непрямих податків. У чому відмінність між загальнодержавними і місцевими податками та зборами?
10. На яких принципах базується податкова система України?
11. У чому зміст і значення податкової політики? Якими критеріями визначається її ефективність?
12. На яких засадах базується спрощена система оподаткування?

Практичні завдання

1. Визначте розмір прибутку до оподаткування і суму податку на прибуток (ставка податку – 18%) на підставі даних про фінансово-господарську діяльність підприємств, наведених

у таблиці 3.

Таблиця 3

№ з/п	Показник	Підприємства		
		А	Б	В
1	Виручка від реалізації, тис. грн	136500	160710	179500
2	Собівартість реалізованої продукції	81900	102400	112670
3	Адміністративні витрати, тис. грн	2400	3100	3980
4	Фінансові доходи підприємства, тис. грн	16300	9800	15340
5	Фінансові витрати, тис. грн	750	1040	3216
6	Амортизаційні відрахування, тис. грн	8870	7880	10140
7	Дивіденди одержані, тис. грн	9800	12300	13090
8	Дохід від операційної оренди, тис. грн	5690	10170	4800
9	Витрати на збут, тис. грн	3840	2990	5100
10	Одержано штрафи та неустойки, тис. грн	1200	3005	2700
11	Втрати від надзвичайних подій, тис. грн	1670	2350	4110

2. Митна вартість тютюнових виробів, що ввозяться до країни, складає 1000 доларів США. Ставка імпортного мита відповідно до Єдиного митного тарифу – 15 %, митний збір за оформлення товару – 0,2 % митної вартості. Ставка акцизного збору – 35 %, ставка ПДВ – 20 %.

Обмінний курс на момент подання документів на митниці становить 798 грош. од. за 100 доларів США.

Розрахуйте суму імпортного мита, митного збору, акцизного збору і ПДВ, а також загальну суму, що підлягає сплаті на митниці при перетині митного кордону.

3. Розрахуйте податкову знижку страхувальника за договором довгострокового накопичувального страхування життя за умов, що його річний дохід становив 180000 грн, а розмір річного страхового платежу – 12000 грн.

[Податкова знижка – це документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку – резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів –

фізичних або юридичних осіб протягом звітнього року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітнього року у вигляді заробітної плати (ст. 14.1.170 Податкового кодексу України).

Податковим кодексом України передбачено податкові знижки для фізичної особи, що здійснила витрати на довгострокове страхування життя, якщо вона: є резидентом України; отримує офіційно нараховану заробітну плату (ст. 166.4.2. Податкового кодексу України); має Договір довгострокового страхування життя та її витрати підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами (ст. 166.2.1. Податкового кодексу України) та відповідно до ст.166.3.5 Податкового кодексу України. При цьому податкова знижка не може перевищувати суми місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітнього податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн (пункт 169.4.1 ст.169 Податкового кодексу України). Якщо за договором страхування застрахованим є сам страхувальник, він може отримати повну суму можливої податкової знижки. Якщо ж страхувальник бажає застрахувати членів сім'ї першого ступеня споріднення (чоловік/дружина, діти, у т. ч. усиновлені, батьки) – розмір податкової знижки не може перевищувати 50% від можливої податкової знижки на кожного з таких членів сім'ї].

Тестові питання

1. Обов'язкові платежі фізичних та юридичних осіб до бюджетів, здійснювані у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами країни, – це:

- а) об'єкт оподаткування;
- б) база оподаткування;
- в) податки;
- г) ставка податку;
- д) мито.

2. Податок, що стягується митницею на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України, – це:

- а) акцизний податок;
- б) мито;
- в) податок на прибуток;
- г) податок на додану вартість;
- д) податок на доходи фізичних осіб.

3. Платниками податку на доходи фізичних осіб є:

- а) фізична особа-резидент, яка отримує доходи з джерела їх походження;
- б) юридичні особи, що отримують доходи з джерела їх походження;
- в) платники єдиного податку;
- г) фізичні та юридичні особи, власники нерухомого майна;
- д) правильна відповідь серед наведених відсутня.

4. Податок на додану вартість належить до:

- а) прогресивних прибуткових податків;
- б) податків на товар;
- в) податків на майно;
- г) податків на дохід корпорацій;
- д) правильна відповідь серед наданих відсутня.

5. Платниками податку на додану вартість є:

- а) власники земельних ділянок, земельних часток та землекористувачі;
- б) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку на додану вартість;
- в) фізичні особи, які отримують доходи як з джерела їх походження у країні, так і іноземні доходи;
- г) особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на

митній території країни;

д) правильна відповідь серед зазначених відсутня.

6. Платниками акцизного податку є:

а) сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського виробництва за попередній податковий рік дорівнює або перевищує 75%;

б) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;

в) фізична особа (резидент та нерезидент), яка отримує доходи;

г) особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території країни;

д) правильна відповідь серед переліченого відсутня.

7. Непрямі податки встановлюються на:

а) землю;

б) доходи фізичних та юридичних осіб;

в) транспортні засоби;

г) товари та послуги у вигляді надбавки до ціни або тарифу;

д) правильна відповідь серед наведених відсутня.

8. Надлишковий податковий тягар виникає, якщо:

а) споживачі змушені сплачувати, крім прибуткового податку, ще й потоварні податки;

б) потоварне оподаткування призводить до скорочення обсягу виробництва даного товару та зменшення бюджетних надходжень;

в) оподаткування підриває стимули до праці;

г) деякі продавці не в змозі сплачувати податки;

д) правильна відповідь серед зазначених відсутня.

9. Оподаткування базується на принципах, головними з яких не є:

- а) рівномірність та зворотність;
- б) визначеність, зручність та дешевизна;
- в) визначеність та дешевизна;
- г) рівномірність, визначеність, зручність та дешевизна;
- д) правильна відповідь серед наданих відсутня.

10. *Можливості податкової оптимізації оцінюються на основі податкового аналізу (tax due diligence), що передбачає:*

- а) об'єкт оподаткування;
- б) базу оподаткування;
- в) податки;
- г) ставку податку;
- д) детальний аналіз податкових ризиків, сум обчислених податкових платежів та їх динаміки, сум сплачених податків та їх динаміки, показників податкової та (або) бухгалтерської (фінансової) звітності.

Список рекомендованих джерел

Говорушко Т. А., Климаш Н. І., Багацька К. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Олійник В. Я., Шевченко Н. І., Даценко В. В., Дем'яненко І. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. 282 с.

Теорія фінансів: підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учб. літ., 2010. 576 с.

Фінанси: підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. І. О. Лютого. Київ: Ліра-К, 2017. 720 с.

Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / І. Г. Ганечко, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць та ін. Київ: КНТЕУ, 2015. 244 с.

Методичні поради

Звертаємо увагу на те, що консалтинг щодо оптимізації оподаткування стосується визначення оптимального напрямку

зміни поведінки суб'єкта господарювання з метою зменшення суми податкових зобов'язань.

Можливості податкової оптимізації оцінюються на основі податкового аналізу (tax due diligence), що передбачає: детальний аналіз податкових ризиків, сум обчислених податкових платежів та їх динаміки, сум сплачених податків та їх динаміки, показників податкової та (або) бухгалтерської (фінансової) звітності та їх динаміки, факторів та причин, що впливають на формування податкової бази, на підставі чого здійснюється висновок про тяжкість податкового навантаження на підприємство.

Саме з метою підвищення результативності консалтингу щодо оптимізації оподаткування спочатку розглядаються види податків, здійснюється їх класифікація та визначається зміст та особливості фіскальної політики держави.

Тема 5. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо використання інструментів фінансового ринку

План

1. Фінансовий ринок: сутність, його функції, економічна роль.
2. Ринок грошей і ринок капіталів (ринок кредитних ресурсів і ринок цінних паперів).
3. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо кредитно-банківської системи.
4. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо ринку цінних паперів та фондової біржі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Фінансовий ринок: сутність, його функції, економічна роль.
2. Структуризація фінансового ринку за часовою ознакою та в інституціональному розрізі, за групами та видами фінансових активів.
3. Суб'єкти фінансового ринку в розрізі його сегментів.
4. Елементи інфраструктури фінансового ринку.
5. Фінансові інструменти як об'єкти фінансового ринку, їх класифікація.
6. Цінні папери як інструменти фінансового ринку, їх ознаки, властивості, функції.
7. Види цінних паперів. Емісійні та неемісійні цінні папери.
8. Ринок цінних паперів: функції, види, державне регулювання і саморегулювний механізм. Особливості діяльності та функції саморегулювних організацій.
9. Фондова біржа, її статус та функції.

Практичні завдання

1. Акціонерним товариством зареєстровано 10 тис. звичайних акцій, з яких 9 тис. було продано акціонерам. Через декілька місяців товариство викупило в інвесторів 1500 акцій. Із закінченням звітного періоду зборами акціонерів прийняте рішення про розподіл як дивідендів 17000 тис. грн прибутку. Визначте дивіденди на одну акцію.

2. Статутний капітал акціонерного товариства «АРОМАТ» у розмірі 20 млн грн розподілений на 900 звичайних і 100 привілейованих акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями – 25,0 %. Обсяг прибутку до розподілу між акціонерами становить 2,5 млн грн. Визначте суму дивідендів, яку одержали власники звичайних і привілейованих акцій.

3. Курсова ціна акції, розміщеної за номіналом 12 тис. грн у перший рік після емісії, становила 24 тис. грн. Визначте додаткову прибутковість цінного папера.

Тестові питання

1. За формою фінансових ресурсів фінансовий ринок поділяється на:

- а) ринок грошей і ринок капіталів;
- б) ринок грошей і ринок економічних ресурсів;
- в) ринок капіталів і ринок економічних ресурсів;
- г) ринок акцій та ринок облігацій;
- д) правильна відповідь серед наведених відсутня.

2. Інституціональну структуру кредитно-банківської системи утворюють:

- а) центральний банк країни та комерційні банки;
- б) спеціальні небанківські фінансово-кредитні установи, які виконують окремі функції або обслуговують окремі галузі економіки;
- в) кредитні спілки, страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії тощо;
- г) банки, кредитні спілки, страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії тощо;
- д) центральний банк країни, комерційні банки, спеціальні небанківські фінансово-кредитні установи.

3. До комерційного кредиту належить:

- а) довгострокова позика, що надається для придбання землі;
- б) кредит банку юридичним особам;
- в) випуск облігацій державних позик;
- г) продаж товару одним підприємством іншому з відстроченням платежу;
- д) будь-який кредит.

4. Система заходів регулювання майбутніх цінових ризиків через купівлю-продаж строкових біржових контрактів – це:

- а) хеджування;
- б) опціон;
- в) спекуляція;
- г) страхування;
- д) ф'ючерсний контракт.

5. Вексель є зряддям одного з видів кредиту, а саме:

- а) комерційного;
- б) банківського;
- в) державного;
- г) міжнародного;
- д) іпотечного.

6. До умов надання кредиту не належить:

- а) терміновість;
- б) платність;
- в) забезпеченість;
- г) зворотність;
- д) прибутковість.

7. Національному банку України не притаманна функція:

- а) емісія грошей;
- б) визначення облікової ставки;
- в) резервування кредитних ресурсів комерційних банків;
- г) забезпечення грошово-кредитної політики;
- д) фінансовий лізинг.

8. Банківська система не включає:

- а) національний банк;
- б) комерційні банки;
- в) інвестиційні фонди;
- г) кредитні спілки;

д) регіональні банки.

9. *Одна з властивостей цінного папера не характеризує акцію, а саме:*

- а) є безстроковим цінним папером;
- б) надає право на участь в управлінні діяльністю емітента;
- в) надає право на отримання постійного фіксованого доходу;
- г) надає право на частину майна у разі ліквідації акціонерного товариства;
- д) засвідчує відносини співволодіння.

10. *Акція відрізняється від облигації тим, що:*

- а) може бути продана тільки одноразово;
- б) не має строку дії;
- в) є більш цінним папером, ніж облигація;
- г) продається на ринку цінних паперів;
- д) є менш цінним папером, ніж облигація.

Список рекомендованих джерел

Говорушко Т. А., Климаш Н. І., Багацька К. В. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Олійник В. Я., Шевченко Н. І., Даценко В. В., Дем'яненко І. В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. 282 с.

Теорія фінансів: підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учб. літ., 2010. 576 с.

Фінанси: підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. І. О. Лютого. Київ: Ліра-К, 2017. 720 с.

Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / І. Г. Ганечко, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць та ін. Київ: КНТЕУ, 2015. 244 с.

Методичні поради

Дослідження особливостей фінансового бізнес-консалтингу щодо використання інструментів фінансового ринку слід розпочати з того, що передумовою функціонування фінансового ринку є незбіг потреби у фінансових ресурсах з джерелами її задоволення. *Фінансовий ринок* являє собою особливу форму організації руху грошових коштів і має своїм *призначенням* забезпечити підприємствам, державі і фізичним особам належні умови для залучення необхідних коштів і продажу тимчасово вільних ресурсів.

Зверніть увагу, що за формою фінансових ресурсів фінансовий ринок поділяється на ринок грошей і ринок капіталів (ринок кредитних ресурсів і ринок цінних паперів). *Ринок грошей* має справу з короткотерміновими фінансовими активами, що є високоліквідними та малоризикованими. Придбання короткотермінових боргових зобов'язань здійснюється тільки у тимчасове користування. Інструментами цього ринку є казначейські векселі і короткострокові комерційні векселі. *Ринок капіталів* складається з ринку фінансових інструментів, що відображають права власності, та довгострокових боргових зобов'язань. Включення довгострокових зобов'язань до ринку капіталів пояснюється саме тривалим терміном використання ресурсів, що певною мірою наближає їх за умовами кругообігу до власного капіталу. Ціною ресурсів на ринку капіталів є дивіденди та курсові різниці, а також проценти за довгостроковими позиками.

Фінансовий бізнес-консалтинг щодо кредитно-банківської системи потребує розуміння того, що сучасна кредитно-банківська система розглядається як сукупність: кредитно-розрахункових відносин, пов'язаних з рухом позичкового капіталу, а також форм і методів кредитування; кредитно-фінансових установ, здатних мобілізувати тимчасово вільні грошові кошти, доходи і заощадження населення, надавати їх у позику фірмам, уряду і приватним особам і одержувати прибуток від своїх операцій.

Зверніть увагу на те, що інституціональну структуру кредитно-банківської системи утворюють: центральний банк країни

(в Україні – Національний банк України); комерційні банки; спеціальні небанківські фінансово-кредитні установи, які виконують окремі функції або обслуговують окремі галузі економіки (страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні компанії тощо).

Знання змісту та відмінностей цінних паперів важливо для здійснення консалтингу щодо оптимізації залучення фінансових ресурсів та управління ними.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

нормативно-правові акти

Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. Дата оновлення: 16.11.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 26.02.2018).

Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20120612> (дата звернення: 26.02.2018).

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 23.03.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 26.02.2018).

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64. Дата оновлення: 09.11.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 26.02.2018).

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. Дата оновлення: 08.06.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 26.02.2018).

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. Дата оновлення: 16.10.2012. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 26.02.2018).

Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 07.12.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 26.02.2018).

підручники

Говорушко Т. А., Климаш Н. І., Багацька К. В. *Фінансовий менеджмент: підручник* / за заг. ред. Т. А. Говорушко. Львів: Магнолія 2006, 2014. 344 с.

Страхові послуги: підручник / С. С. Осадець, Т. А. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.; кер. авт. кол. й наук. ред. С. С. Осадець і Т. М. Артюх. Київ: КНЕУ, 2007. 464 с.

Теорія фінансів: підручник / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учб. літ., 2010. 576 с.

Фінанси: підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. І. О. Лютого. Київ: Ліра-К, 2017. 720 с.

навчальні посібники

Лук'янова В. В., Головач Т. В. *Економічний ризик: навч. посіб.* Київ: ВЦ «Академія», 2007. 462 с.

Дема Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. *Страхові послуги: навч. посіб.* / за заг. ред. Д. І. Деми. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Алерта, 2013. 526 с.

Олійник В. Я., Шевченко Н. І., Даценко В. В., Дем'яненко І. В. *Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб.* Дніпропетровськ: ДДФА, 2012. 282 с.

Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / І. Г. Ганечко, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць та ін. Київ: КНТЕУ, 2015. 244 с.

монографії

Вітлінський В. В., Маханець Л. Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності. Київ: КНЕУ, 2008. 432 с.

Томас Л. Бартон, Уильям Г. Шенкир, Пол Л. Уокер. Риск-менеджмент. Практика ведущих компаний / пер. с англ. Москва: Вильямс, 2008. 208 с.

Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія / за ред. І. О. Бланка. Київ: КНТЕУ, 2011. 343 с.

статті

Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Система показників оцінки фінансової надійності страховика. *Фінанси України*. 2017. № 6. С. 74–86.

Кашуба В. М. Риск-менеджмент как система управления финансовыми рисками компании. *ЭТАП: экономическая теория, анализ, практика*. 2012. № 2. С. 68–83.

Нечипорук Л. В. Попит, пропозиція та рівновага на ринку страхових послуг. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Вип. № 5. С. 911–916.

Нечипорук Л. В. Теорія та практика медичного страхування в Україні. *Електронне наукове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Вип. № 6. С. 751–755.

Нечипорук Л. В. До визначення поняття «страхова група». *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Екон. теорія та право. 2013. Вип. 4 (15). С. 35–43.

Нечипорук Л. В. Інституціональні зміни та їх вплив на діяльність суб'єкта господарювання. *Фінансова поведінка суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ і ризиків*: кол. монографія. Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2018. С. 82–95.

Нечипорук Л. В., Лордкипанидзе Л. Особенности формирования страхового рынка в контексте создания правовой

економики (на прикладі України та Грузії). *Економічна теорія та право*. 2016. № 1 (20). С. 56–66.

Нечипорук Л. В. Фінансова інклюзія в контексті страхових послуг. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 411–417. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcартп.v3i26.143994>

Нечипорук Л. В. Теоретичні аспекти дослідження потреб споживачів страхових послуг. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Екон. теорія та право. 2014. Вип. 2 (17). С. 127–137.

Нечипорук Л. В., Доброрез О. Г. Страхування та його роль у процесі управління кредитним ризиком. *Вісник НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Екон. теорія та право. 2014. Вип. 1 (16). С. 34–41.

Інтернет-ресурси

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

ня: 22.02.2018).

Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 22.02.2018).

Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 22.02.2018).

Сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Journal website «Journal of Economic Theory». URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 22.02.2018).

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151 (дата звернення: 22.02.2018).

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Результати успішного засвоєння навчальної дисципліни «Фінансовий бізнес-консалтинг» передбачають їх диференціацію на відмінний (відповідає підсумковій оцінці А за шкалою ECTS), типовий (В і С) і пороговий (D і E) рівні за вимогами до сформованих компетентностей.

Досягнення відмінного рівня сформованості предметних компетентностей означає відмінне оволодіння знаннями, уміннями і практичними навичками. Наявна системність знань студента. Він може вільно застосовувати отримані знання і демонструвати набуті уміння та практичні навички у складних та нетипових ситуаціях.

Типовий рівень сформованості предметних компетентностей передбачає добре або дуже добре опанування знань, вироблення умінь та практичних навичок. Студент може користуватися одержаними знаннями і виявляти здобуті уміння та практичні навички як у простих, так і складних ситуаціях. Наявний зв'язок між окремими знаннями у нього, проте відчувається недостатність умінь і практичних навичок із системного оцінювання відповідної інформації.

Пороговий рівень сформованості предметних компетентностей припускає задовільне або достатнє здобуття знань, умінь та практичних навичок. Для нього характерна фрагментарність знань. У простих, типових, стандартних ситуаціях студент може прикладати отримане, але не здатний цього зробити при підвищенні рівня складності ситуації.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Фінансовий бізнес-консалтинг» виставляється у залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Ярослава Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю несуттєвих помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

5. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Фінансовий бізнес-консалтинг як вид послуг.
  2. Фінанси. Функції фінансів.
  3. Фінансові відносини. Інтереси суб'єктів фінансових відносин.
  4. Державні фінанси.
  5. Фінанси суб'єктів господарювання.
  6. Фінанси домогосподарств.
  7. Класифікація фінансових ресурсів.
  8. Фінансовий механізм. Фінансове забезпечення.
  9. Фінансове регулювання. Фінансове планування.
- Фінансовий контроль.
10. Фінансовий бізнес-консалтинг в умовах невизначеності та ризику.
  11. Сутність та складові фінансового ризику.
  12. Комплексна консультаційна послуга з перевірки належної сумлінності – Дью Ділідженс (Due Diligence, DueD, DDG).
  13. Фінансова система: сутність та складові.
  14. Бюджетна система. Бюджет як фонд фінансових ресурсів.
  15. Страхування. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
  16. Форми, типи соціального ризику та галузі соціального страхування.
  17. Страхувальний ринок. Страхова послуга.
  18. Міжнародні фінанси.
  19. Консалтинг щодо аспектів фінансової безпеки. Складові фінансової безпеки.
  20. Фінанси фірми (підприємства). Фінансові ресурси підприємства.
  21. Фінансові результати діяльності підприємства.
  22. Консалтинг щодо оптимізації фінансового стану підприємства.

23. Форми фінансово-промислових корпоративних об'єднань (ФПКО). Види фінансових груп.
24. Специфіка злиттів та поглинань M&A (Mergers & Acquisitions).
25. Податки. Податкова система. Податкові відносини.
26. Принципи оподаткування. Функції податків.
27. Прямі податки. Податок на прибуток. Податок на доходи фізичних осіб.
28. Непрямі податки.
29. Державні податки. Місцеві податки та збори.
30. Фіскальна політика. Консалтинг щодо оптимізації оподаткування.
31. Фінансовий ринок.
32. Ринок грошей і ринок капіталів (ринок кредитних ресурсів і ринок цінних паперів).
33. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо кредитно-банківської системи.
34. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо ринку цінних паперів та фондової біржі.
35. Інтернаціоналізація фінансової сфери.
36. Глобальний фінансовий простір.
37. Глобалізація фінансового ринку.
38. Фінансова глобалізація.
39. Фінансовий бізнес-консалтинг щодо фінансової нестабільності.
40. Передумови фінансової нестабільності.

З М І С Т

1.	Загальні поради.....	3
2.	Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи.....	5
3.	Список рекомендованих джерел.....	38
4.	Критерії оцінювання рівня підготовки студентів.....	43
5.	Питання до заліку.....	45

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ФІНАНСОВИЙ
БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГ»**

для студентів

другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Бізнес-консалтинг»
заочної форми навчання

У к л а д а ч **НЕЧИПОРУК** Людмила Володимирівна

Відповідальна за випуск *Л. С. Шевченко*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*